

opusdei.org

Ad Angelos Custodes [Preces]

Święty Josemaría układając Preces Opus Dei zaczerpnął z bogatego dziedzictwa rytu rzymskiego. Niniejszy artykuł to fragment tekstu autorstwa J. Rego analizującego proces powstawania Preces.

24-10-2024

Ad Angelos Custodes

**Sancti Angeli Custodes nostri,
deféndite nos in proelio ut non
preamus in tremendo iudício.**

Do Aniołów Stróżów.

Święci Aniołowie Stróżowie nasi,
obrońcie nas w walce, byśmy nie
zginęli na straszliwym sądzie.

Kiedy Escrivá ułożył pierwszą wersję
Preces w 1930 roku, antyfona
Magnificat z Drugich Nieszporów
święta Świętych Aniołów Stróżów,
które obchodzono 2 października,
brzmiała następująco: *Sancti Angeli,
custódes nostri, deféndite nos in
prælio, ut non pereámus in treméndo
juicio*^[1]. Formuła ta została
wybrana, z niewielkimi różnicami,
jako *anaklesis* wezwania do Aniołów
Stróżów.

Formularz poświęcony Świętym
Aniołom Stróżom powstał
prawdopodobnie w Hiszpanii w XV
w^[2]. Włączenie go do powszechnego
kalendarza rzymskiego nastąpiło w
1670 r., choć już w 1608 r. Paweł V
(1550-1621), na prośbę Ferdynanda II
Habsburga (1578-1637), zezwolił na

celebrowanie tego święta na całym terytorium cesarstwa^[3].

Jeśli chodzi o antyfonę *Sancti Angeli, custódes nostri*, jej pochodzenie odnajdujemy w adaptacji responsorium poświęconego świętemu Michałowi Archaniołowi. Jeden z najwcześniejszych zapisów tego responsorium znajduje się w *Disciplina farfensis* z XI wieku. Responsorium jutrzni tego święta brzmi następująco: *Sancte Michael archangele, defende nos in praelio. Patris. Versus, Ut non pereamus in tremendo iudicio*^[4]. Prośba *Sancte Michael defende nos in praelio ut non pereamus in tremendo iudicio* zyska uznanie i przejdzie do innych formularzy^[5]. Jej najbardziej stabilną pozycją będzie werset alleluja w mszach poświęconych archaniołowi Michałowi (18 marca i 29 września)^[6].

Historyczny kontekst nabożeństwa, w którym formuła ta została rozpowszechniona, odpowiada nowemu kontekstowi nabożeństwa do świętego Michała, typowemu dla środowisk monastycznych począwszy od XI wieku^[7]. Koncepcja życia monastycznego jako życia walki (*praelium*) przeciwko szatanowi prowadziła do przywoływania patronatu księcia niebiańskiej milicji nie tyle w celu zagwarantowania pokoju i dobrobytu chrześcijańskiego imperium - to był najbardziej tradycyjny wątek nabożeństwa do świętego Michała w pierwszym tysiącleciu - ale raczej w celu wypełnienia tej szczególnej misji walki przypisanej każdemu klasztorowi. Życie monastyczne, jako wyraz życia anielskiego na ziemi, zostało powołane do udziału w walce z Ap 12, 7 (Vg): *factum est praelium magnum in caelo. Michael et Angeli ejus praeliabantur cum dracone.*

Z drugiej strony, wyrażenie *tremendo iudicio*, nieobecne w tekście Wulgaty, nawiązuje do funkcji świętego Michała podczas Sądu Ostatecznego. Wyrażenie odnoszące się do sądu eschatologicznego, ale bez odniesienia do świętego Michała, pojawia się już u autorów z VI wieku^[8]. W związku z ochroną, jaką święty Michał zapewnia przed diabłem w tym decydującym momencie, znajdujemy je w XI wieku, ponownie w kontekście monastycznym^[9]. W tym kontekście rozpowszechniła się ikonografia świętego Michała jako *psychopompa* (niosącego dusze zmarłych na sąd Boży) i wążącego dusze na wadze (metafora sądu). Tekst *Preces* tchnie tym teologicznym i pobożnościowym kontekstem. W swoim kazaniu święty Josemaria powtarza eschatologiczne napięcie związane z ochroną aniołów stróżów^[10].

Rozpowszechnienie modlitwy do świętego Michała *Sancte Michael Archangele, defende nos* zostało potwierdzone przez 300 dni odpustu, które dekret Świętej Kongregacji Odpustów i Świętych Relikwii z 19 sierpnia 1893 roku przyznał wszystkim, którzy odmawiali ją pobożnie codziennie przez miesiąc^[11]. W modlitwie do świętego Michała, którą Leon XIII dodał w 1886 roku do modlitw po Mszy Świętej, aby wzywać anielskiej opieki dla Kościoła, ponownie znajdujemy wyrażenie „*defende nos in praelio*”^[12]. Dlatego antyfona *Sancti Angeli, custódes nostri* zawierała w swojej historii wyraźne odniesienie do świętego Michała, które w pewien sposób przygotowuje wyraźną wzmiankę o archaniołach w dodatku do *Preces* z 1932 roku.

Nie wiadomo, dlaczego święty Josemaria wybrał antyfonę *Magnificat* na drugie nieszpory

święta Świętych Aniołów Stróżów. W każdym razie fakt, że antyfona ta stanowiła część formularza na święto 2 października, datę założenia Opus Dei dwa lata wcześniej, sugeruje znaczenie, jakie święty Josemaría nadał Aniołom Stróżom jako współpracownikom w misji każdego z członków Dzieła. Ten aspekt duchowości Opus Dei wziął swój początek w życiu Założyciela i został oficjalnie włączony do *ordo amoris* członków Opus Dei wraz z tym wezwaniem do wspólnej modlitwy w Preces.

Zobacz oryginał: JUAN REGO BÁRCENA, Las Preces del Opus Dei: comentario histórico-teológico (SetD 16, 2020, 231-304)

.....

[1] BR 1929, Pars Aautumnalis, Die 2 Oct. Ss. Angelorum Custodum, In II

Vesperis, *Ad Magnif*, str. 795. To samo użycie antyfony z niewielką zmianą (*qui Deo in cœlis semper assistitis* zamiast *custodes nostri*) pojawia się w *Officium votivum de Sanctis Angelis* przewidzianym na każde feria II. Oficja wotywna na każdy dzień tygodnia zostały zatwierdzone przez Leona XIII w 1883 roku.

[2] Pierre Jeunel, *Le renouveau du culte des saints dans la liturgie romaine*, Roma, C.L.V. - Edizioni Liturgiche, 1986, str. 192-193.

[3] Polycarpus Radó, *Enchiridion liturgicum complectens theologiæ sacramentalis et dogmata et leges*, t. 2, wyd. 2, Rzym, Herder, 1961, str. 1286-1391.

[4] Guido Farfensis, *Disciplina Farfensis*, I, 34, PL:150, 1236C

[5] Prośba *Sancte Michael archangele defendite nos in prælio* będzie rozpowszechniana jako część

modlitwy *Deus propitius esto*. Na temat wykorzystania tej ostatniej modlitwy jako modlitwy skutecznej por. Eamon Duffy, *The Stripping of the Altars. Traditional Religion in England c.1400-c.1580*, New Haven, London, Yale University Press, 20052, str. 269-272. Popularność tego wezwania do świętego Michała można dostrzec w reskrypcie z 19 sierpnia 1893 r. Świętej Kongregacji Odpustów i Świętych Relikwii, która przyznała sto dni odpustu tym, którzy recytowali antyfonę *Sancte Michael, defende nos in prælio, ut non pereamus in tremendo iudicio*, por. ASS 26 (1893-1894), str. 183.

^[6] Ten sam werset alleluja pojawia się już w *Missale franciscanum regulæ* z XIII wieku (por. *Missale franciscanum regulæ. Codicis VI.G.38 Bibliothecæ Nationalis Neapolinensis*, Marek Przeczewski (red.), Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 2003, n. 2749, str. 478) i przejdzie do

wydań Mszału rzymskiego z 1570 roku, por. *Missale Romanum*. Editio princeps (1570), Manlio Sodi - Achille Maria Triacca (eds.), Città del Vaticano, Libreria editrice Vaticana, 1998, n. 3276, str. 549. Na temat używania Alleluja przez Benewentyńczyków zob. Luisa Nardini, *The Diffusion of Gregorian Chant in Southern Italy and the Masses for St. Michael*, w: Suzel Ana Reily, - Jonathan M. Dueck (red.), *The Oxford Handbook of Music and World Christianities*, Oxford, Oxford University Press, 2016, str. 581-605.

[7] Por. Andrea Schaller, *Der Erzengel Michael im frühen Mittelalter. Ikonographie und Verehrung eines Heiligen ohne Vita*, Bern et al., Peter Lang, 2006, str. 218.

[8] Na przykład Agapit I (489/490-536), zob. *Epistolæ*, PL 66: 72D); Grzegorz Wielki (540-604), zob. *Epistolæ*, PL 77: 444A, 694A.

[9] *"Illum te decet prae omnibus
venerari et glorificare cultu perpetuo,
qui te sub umbra alarum suarum pie
fovendo sic defendat in praelio, ne
damneris sine me in tremendo iudicio"*
*Chronica monasterii sancti Michaelis
Clusini, 1, 22, MGH Scriptores XXX/2,
Lipsiae 1929, str. 959-970, 970.*

[10] *„Anioł Stróż towarzyszy nam
zawsze jako wyjątkowy świadek. To
on w czasie twojego sądu
szczegółowego przypomni wszystkie
przejawy delikatności, jakie okazałeś
naszemu Panu w ciągu całego swego
życia. Co więcej: kiedy poczujesz się
zgubiony z powodu straszliwych
oskarżeń nieprzyjaciela, twój Anioł
przedstawi najskrytsze porywy
twojego serca — o których może sam
zapomniałeś — te dowody miłości
składane Bogu Ojcu, Bogu Synowi i
Bogu Duchowi Świętemu. Dlatego nie
zapominaj nigdy o swoim Aniele
Strózu, a ten Książę Niebieski nie
opuści cię ani teraz, ani w tym*

decydującym momencie". Josemaría Escrivá de Balaguer, Bruzda, Madryt, Rialp, 2001, nr 693.

[11] AAS 26 (1893), str. 183

[12] Giuseppe Pizzoni, *De precibus post Missam imperatis*, "Ephemerides Liturgicæ" 69 (1955), str. 54-60, 58.

.....

pdf | dokument generowany
automatycznie z <https://opusdei.org/pl-pl/article/ad-angelos-custodes/>
(27-03-2026)